

Spis treści

1. Istotne zmiany na rynku energii	11
1.1. Wprowadzenie	11
1.2. Demonopolizacja	11
1.3. Konsolidacja	11
1.4. Prywatyzacja	12
1.5. Unbundling	12
1.6. Liberalizacja	13
1.7. Pakiet 3×20 do 2020	14
1.8. Planowana dekarbonizacja	14
1.9. Typy OSD	15
1.10. Operator pomiarów	16
1.11. Koncepcja NOP	16
2. Ogólna teoria systemów	19
3. Rozwój systemów informatycznych w elektroenergetyce	22
3.1. Przyczyny	22
3.2. Ogólne kierunki rozwoju	25
4. Inteligentna sieć elektroenergetyczna	27
4.1. Definicja	27
4.2. Wprowadzenie	27
4.3. Cele	29
4.4. Główne cechy inteligentnej sieci	30
4.4.1. Samonaprawiająca się	31
4.4.2. Interaktywna	31
4.4.3. Zabezpieczona	32
4.4.4. Zoptymalizowana	32
4.4.5. Kompatybilna	33
4.4.6. Zintegrowana	33
4.5. Dodatkowe cechy	34
4.6. Typy technologii	35
4.7. Kamienie milowe	36
4.8. Struktura i powiązania między elementami inteligentnej sieci	37
4.9. Realizacja	38

5. Dostarczenie możliwości klientowi CE	39
6. Inteligentny system pomiarowy SM	41
6.1. Definicja	41
6.2. Dyrektywy w sprawie wdrożenia rozwiązań SM	42
6.3. Projekt Open Meter	43
7. Zaawansowana infrastruktura pomiarowa AMI	44
7.1. Automatyczny odczyt liczników AMR	44
7.2. Definicja AMI	45
7.3. Funkcje AMI	47
7.3.1. Podstawowe	47
7.3.2. Administrowanie systemem oraz uprawnienia	51
7.3.3. Okresowanie konfiguracji	52
7.4. Obszar – budynki przedsiębiorstwa dystrybucyjnego	53
7.4.1. Centralna baza odczytowa	53
7.4.2. Serwery komunikacyjne (akwizycji i transmisji)	53
7.5. Obszar infrastruktury komunikacji rozległej	54
7.5.1. Technologie komunikacyjne	54
7.5.2. Urządzenia pośredniczące	74
7.6. Obszar gospodarstwa domowego	78
7.6.1. Prosument	78
7.6.2. Inteligentny licznik energii elektrycznej	80
7.6.3. Wyświetlacz domowy IHD	88
7.6.4. Sieć domowa HAN	95
7.6.5. Liczniki innych mediów	103
8. Oprogramowanie biznesowe do zarządzania danymi MDM	106
8.1. Wprowadzenie	106
8.2. Funkcjonalności	107
8.2.1. Obsługa przełączania układów pierścieniowych	109
8.2.2. Obsługa przedpłat	109
8.3. Struktura systemu	110
8.3.1. Stacje robocze oraz aplikacje klienckie	110
8.3.2. Centrum przetwarzania danych	110
8.3.3. Baza danych	110
8.4. Zarządzanie danymi pomiarowymi	111
8.4.1. Charakterystyka	111
8.4.2. Przetwarzanie	118
8.4.3. Przechowywanie danych	125
8.4.4. Udostępnianie danych	126
8.4.5. Podsumowanie	127
8.5. Rozliczenia	128
8.5.1. Wprowadzenie	128
8.5.2. Abonament	129
8.5.3. Energia	129
8.5.4. Moc umowna	129
8.5.5. Przekroczenie mocy umownej	130
8.5.6. Ponadumowny pobór energii biernej	130
8.5.7. Bonifikaty	131

8.6.	Straty energii elektrycznej	131
8.6.1.	Definicja	131
8.6.2.	Podział	131
8.6.3.	Dylematy przy zmniejszeniu strat	132
8.6.4.	Sposoby zmniejszenia strat i koszty z tym związane	132
8.7.	Parametry jakościowe energii elektrycznej	133
8.7.1.	Definicja	133
8.7.2.	Współczynnik odkształcenia wyższymi harmonicznymi THD	134
8.7.3.	Migotanie światła	135
8.7.4.	Dopuszczalne przerwy	135
8.7.5.	Informowanie odbiorców	136
8.7.6.	Uzasadniony poziom wartości parametrów jakościowych	136
8.7.7.	Źródła zakłóceń	137

9. Reakcja strony popytowej DR 138

9.1.	Definicja zarządzania popytem	138
9.2.	Dobowy pobór mocy w KSE	139
9.3.	Charakterystyka reakcji strony popytowej DR	140
9.3.1.	Definicja	140
9.3.2.	Mechanizmy DR	140
9.3.3.	Programy DR	142
9.3.4.	Wyzwania stojące przed programami DR	143
9.3.5.	Bariery realizacji programów DR	143
9.3.6.	Metody redukcji szczytowego zapotrzebowania na moc	145
9.3.7.	Efektywność mechanizmów zarządzania popytem	145
9.3.8.	Odbiorca wrażliwy cenowo PRD	146
9.3.9.	Automatyczna reakcja strony popytowej ADR	146
9.3.10.	Efekty wprowadzania mechanizmów DR	146
9.3.11.	Ochrona środowiska	146
9.3.12.	Konieczność wdrożenia mechanizmów DR w Polsce	146
9.3.13.	Mechanizmy DR a zabezpieczenie przed przeciążeniem	147
9.3.14.	Redukcja obciążenia KSE i ceny energii	147
9.3.15.	Alternatywa wdrożenia programów DR	149
9.4.	Programy cenowe (taryfowe) PBP	150
9.4.1.	Wprowadzenie	150
9.4.2.	Cele stosowania różnych programów taryfowych	150
9.4.3.	Kontrowersje programów taryfowych	150
9.4.4.	Taryfa płaska – jednostrefowa	150
9.4.5.	Taryfa socjalna	151
9.4.6.	Taryfy wielostrefowe	152
9.4.7.	Taryfy z ceną krytyczną	154
9.4.8.	Taryfa czasu rzeczywistego RTP	155
9.5.	Programy bodźcowe IBP	155
9.5.1.	Taryfy z wyłączeniem ICR	155
9.5.2.	Rozsądny upust za incydentalne wyłączenie	156
9.5.3.	Bezpośrednie sterowanie odbiorem DLC	157
9.5.4.	Sterowanie indywidualnymi obciążeniami na żądanie DD	158
9.5.5.	Inne dynamiczne taryfy	160
9.5.6.	Program licytacji popytu DBP	161
9.5.7.	Program przeciwwaryjnej odpowiedzi strony popytowej EDRP	161
9.5.8.	Programy rynku zdolności wytwórczych CMP	161
9.5.9.	Programy na rynku usług regulacyjnych ASMP	161

9.6. Skuteczność programów DR	162
9.6.1. Reakcje odbiorców na DR	162
9.6.2. Niewystarczająca skuteczność mechanizmów DR w Polsce.....	165
9.7. Regulowana cena energii dla gospodarstw domowych	166
9.8. Podmioty realizujące programy DR	167

10. Zaawansowane działanie dystrybucji ADO..... 168

10.1. Definicja	168
10.2. Struktury sieci dystrybucyjnych	168
10.3. Przeszarżała infrastruktura	170
10.4. Automatyzacja dystrybucji DA	171
10.4.1. Definicja	171
10.4.2. Funkcjonalności	172
10.4.3. Akwizycja danych	172
10.4.4. Analiza obciążenia sieci.....	173
10.4.5. Badanie stabilności napięciowej	174
10.4.6. Regulacja poziomów napięć U oraz gospodarka mocą bierną Q	174
10.4.7. Modelowanie	176
10.4.8. Lokalizacja awarii	179
10.4.9. Samonaprawiające się sieci	179
10.4.10. Systemy i aplikacje w DA	180
10.5. SCADA w sieci nN	184
10.6. System zarządzania dystrybucją DMS.....	186
10.7. System do zarządzania awariami OMS.....	186
10.8. System GIS.....	187
10.9. Magazynowanie energii ES	187
10.9.1. Wprowadzenie	187
10.9.2. Kinetyczny zasobnik energii FES	188
10.9.3. Pneumatyczny zasobnik energii CAES	188
10.9.4. Superkondensator	188
10.9.5. Nadprzewodnikowy zasobnik energii SMES.....	189
10.9.6. Baterijny zasobnik energii BES	189
10.9.7. Elektrownie szczytowo-pompowe.....	189
10.9.8. Samochody elektryczne EV jako zasobniki energii	190
10.10. Generacja rozproszona DG	193
10.10.1. Definicja	193
10.10.2. Rozproszone zasoby energii DER	195
10.10.3. Typy małych jednostek wytwórczych.....	196
10.10.4. Nieciągłe wytwarzanie energii.....	197
10.10.5. Integracja generacji rozproszonej z siecią energetyczną	198
10.10.6. Zarządzanie zasobami energii odnawialnej RESM	199
10.10.7. Generacja rozproszona a usługi systemowe	199
10.10.8. Generacja rozproszona a podatki.....	200
10.11. Mikro sieci	200
10.11.1. Wprowadzenie	200
10.11.2. Definicja	201
10.11.3. Wykorzystanie prądu stałego	201
10.11.4. Mikro sieci hybrydowe	202
10.11.5. System do zarządzania energią μ EMS.....	202
10.11.6. Zastosowanie SM w mikrosieciach.....	203

11. Zaawansowane działanie przesyłu ATO	204
11.1. Definicja	204
11.2. Niezależny operator systemu przesyłowego ISO	204
11.3. Właściwości inteligentnych sieci przesyłowych	205
11.4. Inteligentne centra nadzoru	206
11.4.1. Monitorowanie i wizualizacja	206
11.4.2. Możliwości analizy	211
11.4.3. Sterowalność	211
11.4.4. Interakcje z rynkiem energii	211
11.5. Inteligentna sieć przesyłowa	212
11.5.1. Wprowadzenie	212
11.5.2. Elastyczne sieci energetyczne	213
11.5.3. Sieci najwyższych napięć UHV	214
11.5.4. Sieci prądu stałego	214
11.6. Automatyzacja podstacji SA	215
11.6.1. Wprowadzenie	215
11.6.2. Inteligentne podstacje	216
11.6.3. Norma IEC 61850	218
11.7. System do zarządzania energią EMS	219
11.8. Zarządzanie ograniczeniami przesyłowymi	220
11.8.1. Ograniczenia przesyłowe	220
11.8.2. Zarządzanie ograniczeniami	221
12. Zaawansowane zarządzanie aktywami AAM	223
12.1. Wprowadzenie	223
12.2. Zarządzanie aktywami	223
12.3. Definicja AAM	224
13. Supersieci	226
14. Inteligentne sieci – zagadnienia dodatkowe	228
14.1. Nowe modele ekonomiczne	228
14.2. Bariery	229
15. Bezpieczeństwo inteligentnych sieci	230
15.1. Pojęcia podstawowe	230
15.2. Polityka bezpieczeństwa systemu	231
15.2.1. Teoria	231
15.2.2. Praktyka	231
15.3. Problematyka bezpieczeństwa inteligentnej sieci	232
15.4. Motywy do przeprowadzenia cyberataku	235
15.5. Inne przyczyny zakłóceń i zagrożeń	237
15.5.1. Błąd człowieka	237
15.5.2. Zarządzanie aktualizacjami	237
15.5.3. Celowe działania pracowników	238
15.5.4. Wykrywanie nielegalnej działalności	238
15.6. Ochrona prywatności odbiorców	238
15.7. Zagrożenia	239
15.7.1. Najczęstsze zagrożenia systemu	239
15.7.2. Lista możliwych zagrożeń	240
15.8. Podejście do zarządzania ryzykiem	242
15.9. Blackout	243

16. Inteligentne systemy pomiarowe – zagadnienia dodatkowe	246
16.1. Wprowadzenie	246
16.2. Spodziewane korzyści	246
16.2.1. Korzyści dla klienta	246
16.2.2. Korzyści przedsiębiorstw obrotu	247
16.2.3. Korzyści operatora sieci dystrybucyjnej	247
16.2.4. Korzyści regulatora energetyki	248
16.2.5. Korzyści operatora sieci przesyłowej	248
16.3. Ryzyka związane z wdrożeniami	249
16.4. Zużycie energii przez centra przetwarzania danych	250
16.5. Kolejność wdrażania inteligentnych liczników	251
16.6. Koszty SM	251
16.6.1. Oszacowania krajowe	251
16.6.2. Doświadczenia Włoch i Szwecji	254
16.7. Deklaracja w sprawie wprowadzenia inteligentnego opomiarowania	254
16.8. Wątpliwości OSD	255
16.9. O dostawcy AMI	257
16.10. Niebezpieczeństwo uzależnień	257
16.11. Problem zmniejszenia zużycia o 10%	258
16.12. Koszty społeczne	259
16.13. Funkcjonalności będące kością niezgody	260
Podsumowanie	261
Literatura	262
Stosowane skróty	269
Stosowane pojęcia i określenia	272
Spis ilustracji	276
Spis tabel	277